

En primär
målta

"De två terrorattacker mot judiska mål i Paris och Köpenhamn har beseglat i blod vad många visste: att antisemitismen inte är en maskerad från det förflutna utan en levande kraft, oavsett om den uppträder i form av salongsantisemitismens till synes oskyldiga gliringar, i skepnad av det hätska Israelhatet eller som bärande komponent i den extrema islamismens mordraider. Den gängse bilden av terrordåden i Köpenhamn och Paris är att de först och främst riktats mot den västerländska yttrandefriheten och därefter mot judarna. Den bilden är korrekt endast vad gäller det kronologiska förloppet. Judarna är inte ett sekundärt mål. Det har de aldrig varit."

Björn Wiman

"Antisemitismen muterar, men behåller sitt väsen"

DN 16/2 2015

Terrorns offer hedrades

BARA VECKOR EFTER att extrema islamister attackerat redaktionen på Charlie Hebdo och judar i en kosherbutik i Paris drabbade terrorn Köpenhamn. Först angreps ett möte där den svenske konstnären Lars Vilks deltog, därefter attackerades synagogan. Vid den första attacken dödades filmregissören Finn Nørgaard. Vid synagogan dödades Dan Uzan, en judisk man som stod vakt utanför en bat mitzva-fest. Uzan och de poliser som ingrep tros ha förhindrat vad som kunde blivit en än större katastrof.

Terrorattentaten i Danmark mötte starka reaktioner. I Köpenhamn samlades uppemot 40 000 personer i en manifestation för att hedra offren. Där deltog även Sveriges statsminister Stefan Löfven.

I Stockholms stora synagoga hölls den 15/2 en gudstjänst i solidaritet med terrorns offer och med Judiska församlingen i Köpenhamn. Vid minneshögtiden närvarade bland andra kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke, inrikesminister Anders Ygeman och M-ordföranden Anna Kinberg Batra.

I Malmö arrangerades en kippavandring den 18/2, initiativtagare var Sofia Nerbrand. På Gustav Adolfs torg hölls en ljusmanifestation på initiativ av politiska partier, Judiska församlingen, Svenska Kyrkan, Islamic Center, Islamakademien och Open Skåne.

Uppemot 40 000 samlades i Köpenhamn för att hedra terrorns offer.

I Göteborg hölls den 22/2 en ceremoni i synagogan för att hedra offren i Köpenhamn. Vid manifestationen deltog företrädare för bland annat Göteborgs moské, Svenska kyrkan, Danska kyrkan och Syrisk-ortodoxa kyrkan.

SKMA:s ordförande Willy Silberstein intervjuades om attackerna av Sveriges Radio och i SVT:s Agenda. I Ekot 15/2 sade han: "Det är fruktansvärt. Vi ser ju ett mönster, precis som i Paris. Det börjar med Charlie Hebdo eller med Lars Vilks, och det slutar med judar, människor som mördas bara för att de är judar. Det hade lika gärna kunnat hända i Stockholm".

Efter attentatet mot synagogan i Köpenhamn skärptes bevakningen vid judiska institutioner i Sverige.

Förintelsens
minnesdag

Förintelsens minnesdag den 27/1, som i år sammanföll med 70-årsdagen av Auschwitz befrielse, högtidlighölls på flera platser i landet. I en ceremoni i Stockholms stora synagoga talade bland andra Livia Fränkel, som överlevde Auschwitz och Bergen-Belsen,

Lena Posner Körösi, ordförande i Judiska församlingen, statsminister Stefan Löfven och historikern Heléne Lööw. Lööw tilldelades även Föreningen Förintelsens Överlevandes hederspris för sitt arbete för att upplysa om nazism, antisemitism, intolerans och hatbrott.

Insatser mot rasism

Regeringen meddelade i samband med Förintelsens minnesdag att Forum för levande historia tilldelas 25 miljoner kronor under åren 2015-2017 för en utbildningsinsats mot rasism och intolerans riktad till elever i grund- och gymnasieskolan. I december utsåg regeringen Ingrid Lomfors till ny chef för Forum för levande historia. Hon tillträder tjänsten i april. Lomfors är docent i historia och disputerade på en avhandling om judiska flyktingbarn som kom till Sverige från Nazityskland. Sedan 2013 har hon varit generalsekreterare på Judiska församlingen i Stockholm.

TERROR OCH MOTSTÅND

Inledningen på 2015 har varit mörk för Europas judar. Det började med terrorattentaten i Paris, där extrema islamister först attackerade redaktionen på Charlie Hebdo och därefter vände vapnen mot judarna och mördade fyra personer i en kosherbutik.

Några veckor senare skedde samma sak i Köpenhamn. Först en attack mot ett möte där Lars Vilks deltog, där en person dödades. Sedan angreps stadens judar. En judisk man som höll vakt utanför en bat-mitzvafest sköts till döds och poliser skottsbadades.

Attackerna är fasansfulla och chockerande. Men de borde egentligen inte förvåna. Att judar utgör en central måltavla för de extrema islamisternas hat och våld har stått klart sedan länge. (Se SKMA:s kommentar på s. 3.)

Men tyvärr tycks kunskapen om detta saknas på flera håll. I svenska medier var det många som inledningsvis inte förstod att angreppet mot kosherbutiken i Paris var en antisemitisk terrorattack.

Efter attacken mot judar i Köpenhamn har reaktionerna sett annorlunda ut. Insikten tycks ha ökat om hotet mot judar. Den svenska regeringen har kraftfullt markerat mot terrorn och judehatet. Och säkerheten kring judiska institutioner har skärpts. Att se tungt beväpnade poliser utanför synagogor och skolor är smärtsamt, men sådan är nu situationen.

ATT ANTISEMITISMEN UTGÖR ett allvarligt problem i det svenska samhället visades också av Uppdrag gransknings program om situationen i Malmö. För dem av oss som följt utvecklingen där så avslöjades inte så mycket nytt, men reportaget var skakande. Att judar gång på gång utsätts för hat och trakasserier, att det är riskabelt för judar som kan identifieras som judar att vistas i vissa områden i en svensk stad, är fullkomligt oacceptabelt.

Nu krävs krafttag av den politiska ledningen och av civilsamhället i Malmö. SKMA har haft ett bra samarbete med Malmö stad när det gäller utbildning riktad till elever, lärare, fritidspersonal

och andra grupper. Men arbetet måste intensifieras och utvidgas. Även polisens arbete mot hatbrott måste avsevärt förbättras.

Som en konsekvens av terrorattackerna mot judar i Köpenhamn och Paris, men även en mer tydlig och aggressiv antisemitism i Sverige, finns en stark oro bland många svenska judar. Vissa ställer sig frågan om de har en framtid i Sverige.

Att denna situation har uppstått är djupt tragisk. Men det är viktigt att också se den solidaritet som många i detta läge visar den judiska gruppen. Och det är viktigt att se att hatet mot judar mötts av ett bredare och starkare fördömande än kanske någonsin tidigare.

Den politiska ledningens agerande är avgörande

»Det är viktigt att också se den solidaritet som visas den judiska gruppen.«

de i stunder som denna. Och statsminister Stefan Löfven har glädjande nog varit mycket tydlig. Det var han även i Stockholms stora synagoga i samband med att 70-årsminnet av befrielsen av Auschwitz högtidlighölls. Det var en njutning att lyssna på Löfvens tal. Det levererades med ett fantastiskt engagemang, talet var välskrivet, jag sparar det länge i mitt hjärta. (Läs talet på s. 14.)

MEN DET FINNS också reaktioner som gör mig väldigt bekymrad. Det gäller inte minst den fråga som ställdes till Israels Sverigeambassadör i Studio ett i P1: "Har judarna själva något ansvar för den växande antisemitismen som vi nu ser?"

Att antisemitismen på något sätt är självförvälad, att judar själva bär ansvar för det hat och våld de utsätts för, är en antijudisk tankefigur med långa historiska rötter. Att en fråga med den innebörden kan ställas av Studio ett är inte bara skandalöst utan också obegripligt.

Som väl är insåg även ledningen för Ekoredaktionen och programledaren på Studio ett att ett allvarligt övertramp begåtts och bad oförblommerat om ursäkt. Men det är viktigt att redaktionen går till botten med hur detta kunde hända och förbättrar sina kunskaper om vad antisemitism är och hur den kommer till uttryck.

DEN MEST GROTESKA kommentaren stod Jan Guillou för när han i Aftonbladet 22/2 hänade svenska judars oro över antisemitismen, fördömde polisens skärpta bevakning vid judiska institutioner och påstod att jag och andra ljuger när vi hävdar att det finns judar som överväger att lämna landet.

Som så ofta ställde Guillou judar mot muslimer och använde muslimhatet för att bagatellisera judehatet. Att båda grupperna är utsatta och behöver samhällets skydd tycks för honom vara otänkbart. (Se SKMA:s kommentar på s. 4.)

Efter Guillous påhopp har ett antal svenska judar vänt sig till mig för att bekräfta det jag har fört vidare tidigare. De vet inte om de vill stanna i Sverige.

Att häna eller uttala brist på förståelse för judars känsla av osäkerhet, liksom kritik mot att säkerheten vid synagogor och judiska skolor skärpts efter den senaste tidens terrorattentat, lär knappast bidra till att vända en sådan utveckling.

Willy Silberstein
Ordförande för Svenska kommittén
mot antisemitism

FOTO: KIM BACH/WIKIMEDIA COMMONS

TERRORNS ANTISEMITISKA DIMENSION

**För extrema islamister är judar centrala måltavlor för hat och våld.
Efter attackerna i Paris och Köpenhamn råder förhoppningsvis inte längre någon oklarhet om detta.**

När terrorister attackerade Charlie Hebdo i Paris i januari kunde de flesta observatörer förstå varför extrema islamister valde detta mål. Hatet och hoten mot tidningens redaktion var välkända. När de därefter angrep judar blev bilden tydligare. Det beskrevs i vissa nyhetsinslag och kommentarer som ett gisslandrama eller efterspel till det ”verkliga” attentatet.

Först med ett par dagars fördröjning förstods terrorns antisemitiska dimension: att judar på samma sätt som Charlie Hebdo utgjorde en noga utvald måltavla, att judar mördats därför att de var judar. När samma sak en månad senare skedde i Köpenhamn var tolkningen delvis annorlunda. Fler tycktes nu ha kommit till insikt om att judar är en måltavla för jihadistisk terror.

Attackerna mot judar borde dock ha överraskat lika lite som angreppen mot satirtidningen i Paris och mötet med Lars Vilks i Köpenhamn. Extrema islamister har under senare år begått en rad terroråd mot judiska mål. Två aktuella exempel är angreppet mot en judisk skola i Toulouse 2012, då en lärare och tre barn mördades, och attacken mot Judiska museet i Bryssel 2014, då fyra personer dödades.

Detta är dock inget nytt. Till exempel kan nämnas bombningen av två synagogor i Istanbul 2003, som krävde 23 dödsoffer, angreppen mot judiska mål i Marocko 2003 och bombdådet mot en synagoga i Tunisien 2002. Det bör också noteras att när jihadisterna genomförde ett storskaligt terrorattentat i indiska Mumbai 2008 så var en av måltavlorna ett judiskt center, där sex personer dödades.

Inom den extrema islamismen är antisemitismen ideologiskt förankrad, den utgör en del av en världsbild, en förklaring till historiska och samtida skeenden på global och nationell nivå. Det var till exempel ingen tillfällighet att när terrororganisationen Islamiska statens (IS) talesperson Abu Muhammad al-Adnani i höstas tog till orda för att fördöma USA:s bombningar av IS i Irak, så betecknade han president Obama som ”judarnas mula”, alltså ett redskap för en allomfattande judisk konspiration.

Enligt den information som den franske åklagaren lämnade om en av terroristerna i Paris, Cherif Kouachi, ska hans ideologiska övertygelser rymt en tydlig antisemitism och en vilja att ”attackeras och döda judar”. Av den intervju med Amedy Coulibaly som sändes av franska TV-kanalen BME, framgick att Coulibaly, som genomförde attacken mot kosherbutiken där människorna handlade inför sabbaten, valde målet enbart för att kunna angripa judar. Och av den film terroristen spelade in i kosherbutiken framgår, enligt BBC, att han förhörde en i gisslan om dennes bakgrund. När mannen svarade att han var jude dödades han av Coulibaly. Ytterligare tre personer mördades innan polisen stormade butiken.

Den jihadistiska terrorn riktas mot olika grupper. Globalt sett är de främsta offren muslimer och andra icke-muslimska minoriteter i Mellanöstern och på andra platser. Men även judar i Europa och andra delar av världen utgör potentiella måltavlor. Sverige utgör inget undantag. Efter attackerna i Paris och Köpenhamn råder förhoppningsvis inte längre någon oklarhet om detta.

SKMA

I en krönika i Aftonbladet fördömde Jan Guillou polisens skärpta bevakning vid judiska institutioner och hånade svenska judars oro för hat och terror. Här kommenterar SKMA Guillous inlägg.

Om Guillous attack mot judar och antirasister

Att Jan Guillou aldrig kan erkänna att antisemitismen är ett problem är ingenting nytt. Inte heller att han alltid upprörs över varje försök att påtala och motverka judehatet. Det är ett mönster som upprepats sedan decennier. Gång på gång har antijudiska yttringar förminskats och ursäktats som legitima uppfattningar, och med samma ihärdighet avvisas kritik mot antisemitism som illasinnade "kampanjer" från en inflytelserik "Israelloobby" som vill "tysta debatten om Israel".

Argumentationen är en spegelbild av den som florerar på islamofoba och främlingsfientliga sajter, där det ständigt trummas fram att muslimhat och rasism är skenproblem som "PK-maffian" eller "kulturmarxisterna" hittat på för att tysta debatten om islam eller invandring.

När Guillou i Aftonbladet 22/2 inte ser någon anledning till oro när judar just har mördats i antisemitiska terroråd i Köpenhamn och Paris, men däremot fördömer polisens skärpta bevakning vid judiska institutioner i Sverige är han således bara konsekvent.

Lika förväntat var att han skulle anklaga dem, däribland SKMA, för att ljuga som menar sig se en tydligare och farligare antisemitism. Att denna utveckling får en del judar att överväga att lämna landet betecknar Guillou som "en oerhörd förolämpning" mot Sverige, eftersom Sverige under andra världskriget (!) tog emot judar som flydde från Danmark och Norge. Det underförstådda budskapet är att judar ska visa tacksamhet mot Sverige och inte förolämpa svenskarna genom att påtala och uttrycka oro över antisemitism idag. Det är tankemönster och tongångar som känns igen från judefientlig propaganda runt om i Europa.

GUILLOU HAR OCKSÅ sedan länge stått i förgrunden för den falska men inte ovanliga propaganda som gör gällande att antisemitismen inte bara utgör ett icke-problem utan också "ersatts" av muslimfientlighet. När en tydligare antijudisk strömning framträdde i Europa i början av 00-talet deklarerade han snabbt att "vår tids rasistiska sjuka inte gäller judar utan muslimer" (Aftonbladet 16/4 2001). Så har det fortsatt och så låter det även i Guillous senaste alster. Det finns ingen anledning att skydda synagogor och judiska

Jan Guillous kolumn i Aftonbladet.

Aftonbladets kulturchef Åsa Linderborg hyllade Guillous artikel på Twitter.

skolor mot antisemitisk terror, istället borde polisen bevaka moskéer, förklarar han. De som pekar på förekomst av antisemitism sägs vilja "framställa Sverige som ett antisemitiskt snarare än islamofobiskt land". Och så vidare.

Att både judar och muslimer utsätts för hets, hot och våld och behöver samhällets skydd är otänkbart för Guillou. Varje form av uppmärksamhet som riktas mot antisemitismen, varje uttryck för solidaritet med judar, är för honom en provokation och förtjänar bara hån. Därför ska grupperna ställas mot varandra, och muslimhatet instrumentaliserar för att bagatellisera judehatet och misstänkliggöra dem som anser att även hat och terror mot judar är ett samhällsproblem.

DET ÄR BEKLAGLIGT att Aftonbladet, med sin historia av övertramp på detta område (senast när man 2014 utsåg den antisemitiska nunnan syster Marianne till en av årets "svenska hjältar"), på nytt publicerar en artikel av detta slag. Den har glädjande nog mött protester, men har också gjort skada. Och det är tyvärr inte alls förvånande att tidningens kulturchef Åsa Linderborg applåderar den.

På twitter utnämnde hon Guillous hån mot Sveriges judar till "veckans viktigaste text". Linderborg har under lång tid följt Guillou i spåren. Hennes publicering 2009 av skrönan om hur staten Israel i maskopi med rabbiner i USA fångade in och dödade palestinier i syfte att stjåla deras organ tillhör det senaste decenniets största publicistiska skandaler.

Desto viktigare att Aftonbladets ledarsida under Karin Petterssons ledning kommit att bli en tydlig röst mot judehatet. I en skarp vidräkning (24/2) med Guillous attack mot judar och antirasister slog hon fast en sats som förhoppningsvis

vinner insteg på hela tidningen, från den högsta ledningen till alla redaktioner och medarbetare: "Vi får inte låna oss till något av detta. Vår antirasism måste vara konsekvent."

SKMA

Texten publicerades ursprungligen på SKMA:s blogg 25/2 2015. Där redovisas även flera exempel på hur Jan Guillou genom åren förnekat, förminskat och ursäktat antisemitism.

Förminskandet är antisemitiskt

Gästkrönika av Evin Ismail

”Antisemitismen existerar knappt utan används som ett led i en israelisk propaganda”, den kommentaren fick jag när jag för första gången skrev om antisemitismen. Budskapet var att muslimhatet är den primära formen av rasism i vårt samhälle.

Liknande åsikter har vi nyligen fått höra från andra debattörer. Vad dessa personer gör är att de använder sig av den anti-muslimska rasismen för att förringa antisemitismen och detta har fått pågå alldeles för länge.

I dagens Europa har de antisemitiska konspirationsteorierna genom olika videor på nätet nått en popularitet bland vissa ungdomar, en SR-reporter kan ställa frågan ”vilket ansvar har judar för antisemitismen” och antisemitiska hatbrott och mord äger rum.

Förringandet av antisemitismens roll i vårt samhälle, och framhållandet av den anti-muslimska rasismen som den överordnade formen av rasism bör kallas för vad det är – ett uttryck för en djupt rotad antisemitism som dessutom ställer utsatta grupper mot varandra.

En uppfattning som jag ibland får höra när jag talar om min forskning om anti-muslimsk rasism är att muslimer får ”skylla sig själva” när de blir utsatta för hat eftersom deras religion är så pass fel eller våldsam. Ett kollektivt skuldbeläggande där muslimer får stå till svars för den rasism som de själva blir utsatta för.

Liknande tankegångar fast mot judar aktualiseras under Israel-Palestinakonflikten. ”Barnamördare” är ett återkommande tillmål, en föreställning som härstammar från en urgammal antisemitisk idétradition, och vi vet sedan tidigare att med benämning och aktualiseringen av dessa idéer ökar även hatbrotten mot judar.

Förringandet av antisemitism ägde även rum när moskébränderna var i fokus, istället för att tala om moskéers rätt till skydd valde vissa att hänvisa till ”synagogors skydd” och att ”muslimer är mer utsatta än judar”. Ständigt denna motsatspol mellan judar och muslimer, mellan synagoga och moské. Detta är en idékonstruktion som även fyller ett rasistiskt syfte

eftersom den anspelar på antisemitiska idéer om att judar skulle vara ”särskilt mäktiga” och bärare av särskilda hemliga privilegier.

I själva verket visar forskningen att antisemitismen och den antimuslimska rasismens förekomst följer ett liknande mönster. Forskningscentret PEW:s Global Attitudes Projects statistik från 2008 visar att när frågan ställs om vilken åsikt som de deltagande i ett flertal europeiska länder har om muslimer och judar så finner man ett liknande mönster mellan dem som har negativa åsikter om judar och muslimer. Över

tid, mellan 2004 och 2008, kan man se att negativa uppfattningar om judar och muslimer har ökat i Spanien, Polen, Ryssland, Tyskland, Frankrike och Storbritannien.

Judehat uttrycks idag ofta genom så kallad Israelkritik och muslimhat ikläs ofta rollen av religionskritik. Genomgående i båda fallen är kollektiviseringen av judar och muslimer, de ses som en homogen grupp som ska stå till svars för allt som anses vara ”judiskt” eller ”muslimskt”.

Både i Frankrike och i Danmark fick vi se hur den form av våldsbejakande extremism som ideologiskt sympatiserar med IS har som mål att mörda och sätta skräck i judar i Europa. Efter terrorrådet

i Danmark anordnades en solidaritetsaktion utanför synagogan i Stockholm, man höll bland annat upp hjärtformade ballonger. Liknande aktioner gjordes när moskéer blev utsatta för ett tag sedan.

Men när judar blir mördade i Europa måste allas huvudfokus och ansvar vara på att faktiskt beskriva och motarbeta denna antisemitiska ideologi. Det är en av vår tids viktigaste utmaningar och det görs genom forskning, opinionsbildning, en tydlig antirasistisk politik, samtal och annat ihärdigt demokratiarbete. Precis som med bekämpandet av alla andra former av rasism.

»Den anti-muslimska rasismen används för att förringa antisemitismen.«

Evin Ismail

Evin Ismail är doktorand i sociologi vid Uppsala universitet och skriver en avhandling om anti-muslimsk rasism. Hon är även ledarskribent på Dagens Arena

Sensmoralen av Uppdrag gransknings reportage om antisemitismen i Malmö var att kunskapen om att judar inte bär kollektiv skuld för vad Israel gör måste slå rot. Men problemet är mer djupgående än så. Ibland ligger det även i själva bilden av Israel, skriver Charlotte Wiberg.

Antisemitism och skuldb Måste det ena alltid åtfölj

Rubriken är naturligtvis provokativ. Det är inte så att varje samtal om antisemitism, varje uttryck för antisemitism och varje antisemitisk handling åtföljs av skuldbeläggande av judar. Men det sker ofta nog för att vara något tungt, tröttsamt – något som känns igen. En skugga som faller just där vi försöker rikta ljus, och som gör att kamp mot antisemitism ständigt måste rättfärdiga sig själv igen och igen.

Ytligt sett, och förvisso helt korrekt, handlar dagens antisemitism ofta om att judar ses som representanter för Israel. Detta var den entydiga slutsatsen av SVT:s Uppdrag granskning om antisemitismen i Malmö (21/1). "Palestinakonflikten bakom judehat", är rubriken på en artikel som åtföljde reportaget på programmets sajt (21/1). I den hänvisas till en rapport av Brottsförebyggande rådet, BRÅ, som lite vagt säger:

"Ibland kopplas antisemitism samman med nationalsocialistisk ideologi, [...] men idag är det vanligare att uttryck för antisemitism i stället har en koppling till exempelvis konflikter i mellanöstern, kanske främst mellan Israel och Palestina."

Realiteten är komplicerad – det finns mer än en typ av antisemitism, mer än en typ av antisemit, och "Israel" står, vilket jag återkommer till nedan, ibland för något som svårigen kan sägas sammanfalla med det faktiska landet. Men, den typ av antisemitism som kom fram i Uppdrag granskning förklarades som ett problem med att skilja mellan judar och Israel.

I SJÄLVA TV-REPORTAGET förklarar två unga män attackerna mot judar som ställföreträdande våld, ett våld som inte utövas för att göra någon skillnad i konflikten utan just därför att det inte kan göra någon sådan skillnad: "Vi vill ge tillbaka, men vi kan ju inte det eftersom vi är i Sverige", säger den ene. Den andre:

"Hade jag varit lite yngre hade jag varit en av de som flaskat er. Förlåt, men det är sanningen. För jag hade inte tänkt klart, utan jag ville också göra något för Palestina. Men jag har ingen möjlighet att göra något eller hjälpa någon där, förstår du?"

Verbalt eller reellt våld mot judar handlar så sett om en frustration inför att vara makt-

Skärmbild från Uppdrag granskning 21/1 2015.

lös. Den reella juden är enbart en representant för vad som dessa unga män med ursprung i Mellanöstern kommit att sky som den värsta fienden och kanske är den primära grunden till att familjen tvingats fly. Judar ter sig så som en slags kringvandrande bitar av Israel. Även om den här snubben förstår att han inte kan göra "något för Palestina" vill han ändå ta ut en slags hämnd, en upplevelse av diskriminering, över judar i Sverige: "Vi muslimer kanske inte kan röra oss fritt i Israel som vi rör oss här. Det är samma sak för dom."

PROGRAMMET BESTOD DELVIS av intervjuer med judar i Malmö som utsatts för antisemitism, delvis av smygfilmat material där de båda reportrarna rört sig i Malmö iklädda judiska symboler (kippa respektive davidstjärna) och väckt antisemitiska reaktioner. Ett likadant experiment gjordes av den engelskspråkiga tidningen The Local hösten 2013 – en reporter satte på sig kippa och rörde sig med den i staden, med resultatet att han upplevde sig nästan genomgående fientligt bemött (14/10 2013).

Imar Reepalu, som under sin tid som Malmös ledande politiker bland annat sagt att Malmö inte tolererar sionism och att judiska försam-

lingen borde ta avstånd från Israels politik, ville inte delta i Uppdrag granskning men lät hälsa att han ansåg problemet överdrivet – och tolkade det som att det snarare handlade om kritik mot Israel än judehat.

Det borde vara enkelt att bryta mönstret genom att bara precis sätta ett streck genom likamedtecknet mellan "judar" och "Israel". Så var också sensmoralen av Uppdrag gransknings reportage: kunskapen om att svenska judar och judar i Sverige inte bär kollektiv skuld för vad Israel gör måste slå rot. Även helt vanliga israeler, skulle en vilja tillägga, utan något större politiskt inflytande borde rimligen slippa tillmätas skuld för israelisk krigföring och diskriminerande åtgärder mot palestinier. Men problemet är mer djupgående, och ibland ligger det också i själva bilden av Israel.

Dessutom måste en också fråga sig hur mycket en villkorad tolerans egentligen är värd, det vill säga en tolerans som är avhängig av ett avståndstagande till, eller brist på förbindelse med Israel. När toleransformeln lyder att svenska judar inte har ansvar för Israel, vad ska vi då egentligen säga till den judiske israel i UG:s reportage som utsatts för antisemitism efter att ha flyttat till Malmö.

eläggande av offren. as av det andra?

Vittnesmål om antisemitiska trakasserier. Skärmbild från Uppdrag granskning 21/1 2005.

ISRAEL UPPFATTAS SOM bekant inte som vilken stat som helst, utan är en som enligt många människor inte borde finnas. Den är också världens enda judiska stat. Många judar har en anknytning till Israel på ett eller annat sätt. Kanske genom att ha släktingar där, kanske då det är ett centrum för judisk kultur och religion, kanske helt enkelt bara genom vetskapen om att alltid vara välkommen att flytta dit om utanförskapet gentemot majoritetskulturen skulle börja bli tungt att bära.

På så sätt stärker trakasserier egentligen den särskilda ställning Israel har i många judars världsbild. Men framför allt gör denna ställning hela tiden den judiska minoriteten till något på förhand suspekt, och tvingar den att demonstrera sitt avstånd gentemot Israel. Som Dana Josevich påpekar i en text på sajten Nyheter24 (23/2):

”Att gång på gång framhålla detta faktiska avstånd resulterar även i [en] svart-vit bild av judar i Israel; att det i den mycket komplicerade konflikten finns en ensidigt skyldig part som man som svensk jude måste ta avstånd ifrån om man ska kunna ses som en god människa och slippa förtryck.”

Kravet fastnar på också på SKMA. Det finns från vissa håll ett ständigt krav på, eller föreställ-

ning om, att kommittén måste ha en hållning gentemot Israel-Palestina-konflikten. Det finns de som tycker att SKMA:s trovärdighet helt står och faller med organisationens förhållningssätt till Israel. Att det inte finns någon slags ”linje” eller policy, uttalad eller underförstådd, verkar omöjligt att ta in för en del israelkritiska aktörer eller debattörer. Kommittén är på förhand miss-tänkliggjord som ”Israels hantlangare”.

ATT ÖVER HUVUD taget tala om antisemitism kan te sig provokativt, och anses ofta egentligen handla om något annat – i Uppdrag granskningens reportage uttalades den hållningen öppet av en representant för Palestinska föreningen, som inte ville delta i programmet:

”Istället för att man pratar nu om vad som händer i Jerusalem, om massmord och rivningar av hus, så diskuterar man den här frågan. För att folk inte ska veta. Ni vill att folk ska bli upptagna av sådana problem istället för viktigare problem, därför vill vi inte medverka.”

Det finns en konspirativ bild som gör Israel större än vad det är, som ser andra länder gå i Israels ledband och som betraktar Mellanöstern-konflikten som en slags nyckel till en världsordning där en elit trampar på vanliga, maktlösa

människor. Och att det nu är personer med ursprung i Mellanöstern som, i alla fall i Malmö, tycks tydligast stå för antisemitism – alltså personer som själva är drabbade av rasism (även om antisemitismen på intet vis ska göras till ett specifikt ”arabiskt” eller ”muslimskt” problem) – kan göra den extra komplicerad att hantera.

En del reagerade också på Uppdrag granskning då de menade att programmet pekade ut muslimer. En som gav uttryck för detta var Taliah Pollack, som ville nyansera bilden genom att berätta om sina egna positiva upplevelser i Malmö som judinna. Pollacks ärende var att försöka motverka att enskilda grupper pekas ut. Tyvärr pekade hon, genom att hålla fram sin egen och andra ”goda judars” tolerans och positiva attityd, själv ut en grupp som verkar utgöras av ”dåliga judar” som klagar – som de judar som deltog i Uppdrag granskning. Pollack skriver:

”Jag, och många svenska judar med mig, vill inte befatta oss med den högerkonservativa judiska samlingen som ojar sig över muslimsk invandring och inte kan ta ordet Palestina i sin mun. Vi är de som gärna jobbar gemensamt med Malmös muslimer för att hantera den rasism som drabbar oss alla.”

EFTER DE BÅDA terrordåden i Frankrike respektive Danmark har medvetenheten om dagens antisemitism till ett dyrköpt pris kommit att öka. Men skuldbeläggandet har ändå gjort sig gällande. Tydligast genom den infama fråga om ”judiskt ansvar” för antisemitismen som ställdes till Israels ambassadör i radioprogrammet Studio ett (17/2). Men också genom Jan Guillous anklagande förlöjligande av att judiska institutioner fått större skydd, när detta skydd enligt honom borde gå till muslimer (”Den svenska politiska debattens helvetesrum”, AB 22/2).

Till absolut största delen är reaktioner empatiska, och synagogor har både kärleksbombats och fått mänskliga kedjor runtom sig. När skuldbeläggandet slutar följa som en envis skugga efter varje incident kanske det inte heller längre finns så många incidenter att reagera på alls.

Charlotte Wiberg
Fri skribent

Ny studie av situationen i Malmö

I en ny studie undersöks hur judar i Malmö påverkas av antisemitism och hatbrott. En slutsats är att många döljer sin judiska identitet och anpassar sig till ett slags latent hot. Men åtskilliga engagerar sig också för att förbättra situationen i staden. Det skriver Berit Wigerfelt och Anders S. Wigerfelt, som genomfört undersökningen.

Att leva med antisemitism

Under de senaste åren har en ökad rapportering av antisemitiska hatbrott gentemot judar och judiska institutioner skett i hela Europa. Det handlar om allt ifrån vandalisering av judiska begravningsplatser till mord. I Sverige speglar en ökad vittnesbörd i media den rädsla och känsla av utsatthet som finns bland judar, inte minst gäller detta Malmö, som i svensk och internationell massmedia pekats ut som en farlig plats för judar att befinna sig på.

Antalet anmälda antisemitiska hatbrott är relativt sett många i Malmö. Av de 221 polisanmälningarna om antisemitiska hatbrott i Sverige 2012 var 66 (30 %) från Malmö. Statistiken visar en viss minskning av antalet anmälda antisemitiska hatbrott i hela Sverige 2013, 190 anmälningar. Antalet anmälningar minskar även i Malmö 2013 jämfört med 2012. Från 66 anmälningar 2012 till 43 anmälningar (23 % av alla antisemitiska anmälningar i Sverige) 2013.

Även om antalet anmälda hatbrott inte är en säker indikation på det faktiska antalet och, vilket är värt att notera, endast utgör en dimension av den antisemitism som finns i det svenska samhället, är det anmärkningsvärt att antalet anmälningar var så pass högt i Malmö 2012 jämfört med övriga Sverige.

Denna artikel bygger på en forskningsstudie med det primära syftet att undersöka hur det är att leva som jude i Malmö med hänsyn till hur såväl reella och potentiella antisemitiska hatbrott som mer subtila former av antisemitiska kränkningar hanteras. Utifrån intervjuer med judar i framför allt Malmö under perioden 2012-2014 analyseras och diskuteras deras upplevelser utifrån olika teman som våldsam och vardaglig anti-

semitism, lokal påverkan av Israel-Palestina konflikten, identitetssymbolers konsekvenser samt hur man hanterar utsattheten. Vi resonerar också kring om Malmö är en farlig plats att vistas på för judar.

Ett annat syfte är att utforska medierapporteringen kring antisemitism i Malmö samt diskutera om den har bidragit till en stigmatisering av staden och medverkat till en ökad oro bland judar som bor där. Studien är en del av en mångdisciplinär undersökning av hatbrott i Skåne med fokus på orsaker, konsekvenser och stödåtgärder som finansieras av Brottsförmyndigheten och Vetenskapsrådet.

VÅLDSAM ANTISEMITISM ÄR inte endast något som finns inom (ny-) nazistiska grupper, utan också bland individer med bakgrund från Mellanöstern, enligt flera av våra informanter. På ett mer vardagligt och subtilt plan finns ett allmänt tankegods av antisemitiska fördomar som nedärvt genom generationer och som finner utbredning i betydligt större kretsar. Detta vardagliga

”bakgrundsbrus” ligger latent under ytan och kan dyka upp i olika situationer, ibland från vänner, grannar, skol- och arbetskamrater, vilket speciellt de yngre informanterna har erfarenheter av:

Jag brukar strunta i det (om någon drar judeskämt eller kommer med andra gliringar). Jag vill ju säga ifrån, men det bara inte blir så. Men det stör mig. Men det känns dumt att gå fram och säga till. För dom tycker nog det är en jätteliten bagatell, tidigare reagerade jag inte, men nu känner jag att gränsen är nådd. Jag orkar inte höra mer. För det är inte ens roligt (Petra).

Sociala forum på Internet har alltmer blivit en plats där hat sprids och många av de yngre intervjuade är extra vaksamma när de surfar på nätet eftersom de aldrig vet när de stöter på en antisemitisk webbsida eller när de oväntat kan exponeras för antisemitiska uttryck och hot. De delar alla erfarenhet av att ta emot kränkande kommentarer på

sociala forum som Facebook eller via e-post eller sms. Anna fick exempelvis ett sms från en klasskamrat med orden ”Fucking Jew” och Adam fick ett e-postmeddelande från en okänd person med budskapet ”Död åt alla Judar!”. Christopher var involverad i en chatt på Facebook där det konstateras att «Judas kommer att dödas».

Ibland tar sig antisemitismen våldsamma uttryck:

Både jag och min väninna som jag delar lägenhet med har fått stenar kastade mot huvudet. Och min väninna har fått en mugg med urin kastad över sig uppifrån en balkong. [...] Jag kallas judejäväl, judehora och judefitta (Sophia).

Samtliga av våra informanter i Malmö upplever en tydlig koppling mellan ökade antisemitiska kränkningar och manifesta konflikter mellan israeler och palestinier. De känner att de blir kollektivt skuldbelagda för händelser i Mellanöstern. Sara beskriver att hon och andra judar hålls ansvariga för vad som sker i Israel:

När det händer något så gör folk ingen skillnad på Israel och oss. Då dras det väldigt snabbt till oss. Israel plus judar är ett. Och så är det ju inte. Jag kan ju inte stå för ett helt lands agerande. Jag måste stå för mina egna handlingar.

Även Petra berättar i en intervju på ett liknande sätt:

Man blir utpekad som skyldig. "Varför skjuter DU raketer?" Och så hör man på radio att det är klart att dom inte tycker om judar här i Sverige för dom mördar ju deras familjer i Mellanöstern. Då blir jag så himla förbannad. För vad har vi, jag är 16 år

Judar trakasseras: Davidsstjärna ritad på lägenhetsdörr i Malmö.

FOTO: ANDERS HJEMDAHL

Kippavandring i Malmö: Hatbrotten har mobiliserat både judar och icke-judar i kampen mot antisemitism.

gammal, gjort? Har jag skjutit någon där? Dom ser oss som en grupp och blandar ihop det med staten Israel. Dom ser oss inte som individer.

EN AV VÅRA slutsatser är att det de senaste åren har blivit svårare att vara "synlig" jude i Malmö, många av judarna i staden tvingas anpassa sig till ett slags latent hot som tenderar att öka när konflikten mellan Israel och Palestina blir mer manifest.

Flera av informanterna beskriver förövarna av hatbrott som unga män från Mellanöstern. Många pekar på att Malmö är en socialt utsatt stad med en stor segregation, och därtill en relativt kompakt stad där möten mellan människor äger rum på ett mer direkt sätt än exempelvis i storstaden Stockholm med en större geografisk spridning och förorter långt ifrån centrum. Av informanternas berättelser kan emellertid också utläsas en mer komplex bild av vilka som är förövare och att dessa inte alltid är personer med bakgrund i Mellanöstern.

Judiska symboler döljs reflexmässigt av många och, även om man aldrig har drabbats själv, så finns ett säkerhetstänk och ett övervägande om i vilka situationer man kan visa sin judiska identitet. När någon drabbas av hatbrottslik-

nande incidenter drabbas mer eller mindre hela den judiska gruppen. Synagogan, judiska församlingens lokaler och den judiska begravningsplatsen är tydliga materiella symboler för den judiska gruppen och utgör mål för hatbrottsattacker. Kring dessa byggnader tvingas man vara extra försiktig som besökande jude och man tvingas till ständig beredskap och säkerhetskontroller.

Av såväl medier som våra intervjuer framgår att en del judiska familjer bestämt sig för att lämna Malmö för att de hoppas kunna leva ett bättre liv på andra platser. En av informanterna påpekar att det är inte bara de antisemitiska hatbrotten som får familjer att lämna Malmö utan också missnöje med att de ledande politikerna inte tar problemet på allvar, och att om de gjort det så kanske familjerna hade stannat kvar.

FÖRSAMLINGARNA I DE svenska storstäderna Stockholm och Göteborg har ett betydligt större medlemsantal och en starkare position än i Malmö vilket ökar deras attraktionskraft, något som innebär att det inte endast handlar om en ökad utsatthet för hatbrott som gör att man väljer att flytta till dessa platser, tror John:

Om man nu vill ha ett judiskt liv med en kritisk massa så kanske inte Malmö är förstavalet mer. När jag växte upp på 50-60-talet, visst reste vi ut och läste på andra ställen men hittade vi någon partner så tog vi tillbaka dem hit. Det var det vanliga då, att Malmö var mer attraktivt ur judisk synpunkt. Unga familjer som bildar familj tänker nog både en och två gånger om de ska stanna här.

Många av judarna i Malmö är emellertid inte bara passiva offer utan arbetar på olika sätt för att förbättra situationen. Hatbrotten har mobiliserat både judar och icke-judar i kampen mot antisemitism. I Malmö arrangeras exempelvis sedan några år tillbaka s. k. kippavandringar, promenader längs Malmös gator där deltagarna kan bära Davidsstjärnor och kippa. Dessa vandringar har numera även spridit sig till andra länder i Europa.

Vandringarna är en markering att stå för sin identitet och är viktiga opinionsyttringar. I manifestationerna deltar troende och icke-troende judar. Där finns också muslimer, kristna, representanter för olika partier och andra som vill manifesteras mot en ökad intolerans. Kippavandringar har alltmer

blivit en form av bred manifestation mot olika former av rasism, ett sätt att visa världen att människor i Malmö vill utmana de fördomsfulla och hatfyllda.

Även om "muslimer" ofta pekas ut som förövare av antisemitiska hatbrott är antisemitismens grogrund mycket bredare och arbete mot den måste därför vara omfångsrikt och ske på olika nivåer mot både antisemitism och islamofobi. Det krävs en helhetsyn för att kunna bekämpa problem kring antisemitism. Eftersom antisemitism är inbäddad i sociala strukturer och allmänna diskurser så måste lösningar på problemet med antisemitiska hatbrott vara mer omfattande än bara lagstiftning och rättssystem.

Berit Wigerfelt och Anders S. Wigerfelt

Berit Wigerfelt är fil dr i etnologi och docent i IMER (Internationell migration och etniska relationer) vid Malmö högskola. Anders S. Wigerfelt är fil dr i historia och docent i IMER vid Malmö högskola. Studien som diskuteras i artikeln ingår i ett forskningsprojekt kring hatbrott mot grupper som judar, romer, muslimer, hbtq och afrosvenskar med fokus på Skåne.

Jo, även antisemitismen

är en struktur

Bland feminister och vänsteraktiva förstås till exempel sexism och rasism som strukturer som skär genom alla politiska läger. Men i fråga om antisemitismen finns inte motsvarande insikt. Inom delar av vänstern leder detta till att antisemitism alltför ofta bagatelliseras, skriver historikern Rasmus Fleischer.

Grovt förenklat finns det två sätt att förstå rasism och sexism. Ur ett strikt liberalt perspektiv rör det sig helt enkelt om att vissa individer hyser fördomar. Vänstern hävdar däremot existensen av strukturer, större än summan av alla individuella uppfattningar.

Oavsett analys har alla människor ett ansvar. Vi kan välja mellan att sprida vidare en rasistisk fördom eller sätta en gräns för dess spridning. Skratta åt ett sexistiskt skämt, eller avstå. För att sätta ner foten krävs ett visst mod, men även en viss kunskap. Människor kan i vissa lägen sprida vidare fördomar på ett naivt sätt, av bristande kunskap. Det behöver inte tyda på att de hyser ett hemligt hat. Att hänga ut dem hjälper inte. Men de som har kunskapen måste ha modet att visa var gränsen går.

INGEN SAKNAR FÖRMÅGAN att känna igen rasism eller sexism i utpräglad form. Kunskapsläget är sämre när det kommer till antisemitism och transfobi - fördomar som under 2014 blivit föremål för infekterade diskussioner även inom vänstern.

Rapparen Daniel Monserrat, känd som Dani M, har sedan ett par år ägnat sig åt att distribuera antisemitiska konspirationsteorier. I kommentarer på nätet påstår han exempelvis att det är "familjen Rothschild" som "kontrollerar Israel och i stort sett hela bankväsendet i världen" samt "i stort sett hela världsmedia". Därtill har han postat uppskattande länkar till högerextrema propagandister. När han ifrågasatts för detta har han svarat med absurda påståenden om att tidskriften Expo är "en förlängd arm av Israels ambassad". Saken blir inte bättre av lätttexter där

Svenska Dagbladet 23/8 2014 uppmärksammade att svenska Ship to Gaza förnekade att den islamistiska organisationen IHH:s hotfulla uttalanden mot Turkiets judiska befolkning skulle vara antijudiska.

ett ospecificerat "dom" påstås ligga bakom alla historiens krig och allt världens elände.

Liknande konspirationsteorier torgförs av Jacco Mattar, medlem i gruppen Labyrinth (där Dani M medverkat som gästartist). I somras skrev Mattar på Instagram att "högt uppsatta zionister" inte bara "styr median" utan även har skapat Islamiska staten, ett påstående som uppmärksammades i pressen. På sin Facebooksida gick Mattar ännu ett steg längre: "Zionisterna måste utrotas eller läsas in.»

Trots allt detta vill jag inte stämpla Daniel Monserrat eller Jacco Mattar som antisemiter. Utan att spekulera i deras tankebanor får jag intrycket av att de drivs av en uppriktigt vrede, framför allt riktad mot stormakternas cyniska agerande i Mellanöstern. Men de verkar tyvärr ha simmat vilse i Youtubes trask av högerextrema konspirationsteorier och gör nu vad de kan för att dra ner sina fans i samma gytta. De sprider antisemitism och förfuskar

gång på gång sina egna försök till en radikal samhällskritik. Alltså agerar de antisemitiskt.

Det betyder inte nödvändigtvis att artisternas spelningar bör stoppas. Men det duger inte heller

att förneka problemet, som gjorts av deras skivbolag Redline Records, liksom av olika arrangörer. Nattklubben Trädgården nöjde sig med att hålla fram ett verbalt avståndstagande "från alla former av rasism". Ser de inte parallellen till den grundläggande feministiska insikten om glappet mellan teori och praktik? Även den som säger sig "ta avstånd från sexism" kan bete sig på ett sätt som trycker ner kvinnor. Samma sak gäller för antisemitism.

»Att inte kunna tala om judars situation utan att byta ämne till Israel, det är i sig ett uttryck för strukturell antisemitism.«

BLAND FEMINISTER OCH vänsteraktiva finns numera en grundmurad insikt om hur sexism, rasism, homofobi och transfobi är strukturer, verk samma tvärs genom alla politiska läger. Men just i fråga om antisemitismen finns det många som vill blockera en motsvarande insikt. Dror Feiler (V) förnekade exempelvis att det ovan nämnda uttalandet om "högt uppsatta zionister" skulle ha någonting alls med antisemitism att göra, eftersom "artisten inte nämnde ordet judar överhuvudtaget" (Facebook, 8/8). Med samma

logik kan det aldrig vara rasistiskt att hetsa mot "kulturberikare" eller dra rövarhistorier om "det organiserade tiggeriet".

Nästa tillfälle att bagatellisera antisemitis-

men serverades av Bülent Yildirim, ordförande i den islamistiska organisationen IHH som står nära Turkiets auktoritära regim men även samarbetar med svenska Ship to Gaza. I en serie uttalanden pekade han ut Turkiets judiska befolkning som medskyldiga till Israels militära agerande i Gaza. Därtill sa Bülent Yildirim att judar som är rädda för Hamas inte ska komma till Turkiet - ett klart legitimerande av antisemitiska våldshandlingar.

Dror Feiler gick genast ut till försvar av sin allierade: "det är inte antisemitiskt på något sätt. Han menar att det finns olika grupper av judar." Uttalandet riktade sig enbart mot de judar "som aktivt stöder Israel", enligt Feiler (SvD, 23/8).

Så vad måste Turkiets eller Sveriges judar göra för att slippa straffas för Israels politik? Räcker det att de tar avstånd från ockupationen, eller måste de verka för att den judiska staten ersätts med en arabisk stat där judarna saknar garantier för sin rätt att stanna? Frågan ges aldrig något svar. Just denna oklarhet är ett klassiskt drag hos antisemitismen. Judarna kan aldrig veta hur långt de måste gå för att få räknas som "goda judar". De ska underordna sig ett majoritetssamhälle där de

inte tillåts att tala utan att först ta avstånd från andra judar.

SVERIGEDEMOKRATERNA FÖRVÄNTAR SIG att judar i Sverige "lämnar sin judiska identitet" - annars är de inte svenskar, enligt partisekreterare Björn Söder (DN 14/12). Uttalandet väckte upståndelse bland dem som trodde att Sverigedemokraterna hade lämnat antisemitismen bakom sig. Även vänsterdebattörer har spött på denna missuppfattning. Åsa Linderborg skrev i Aftonbladet (6/12) att Sverigedemokraterna nuförtiden "inte förnekar Förtintelsen eller hetsar mot judar (man är tvärtom Israelvänner)".

Vadå "tvärtom"? Det finns i själva verket ingen motsättning mellan att misstänkliggöra judar i Sverige och att hylla bosättningshögern i Israel.

Att inte kunna tala om judars situation utan att byta ämne till Israel, det är i sig ett uttryck för strukturell antisemitism - en ovilja att se judarna som människor. Sverigedemokraterna har satt detta i system. När de får frågor om sitt europeiska samarbete med antisemiter, exempelvis det polska partiet Nya högern, svarar de att de minsann stöder Israel. Detta är lika irrelevant som vänsterretoriken om att den som "tar avstånd från rasism" aldrig kan agera antisemitiskt.

Antisemitismen är i grunden inte en form av rasism. Sedan 1800-talet har den först och främst varit en hjälpeologi åt nationalismen. Judiskheten kan inte reduceras till vare sig en religiös bekännelse, etnisk tillhörighet eller statligt medborgarskap. Radikala nationalisterna står inte ut med detta. Därför avkräver de judarna en oändlig rad av ställningstaganden.

Olika antisemiter kan ställa olika krav på judarna: att de ska vara ortodoxa, att de ska vara sekulära eller att de ska låta sig döpas, att de ska vara för eller mot Israels ockupationspolitik, att de ska skriva under på konspirationsteorier om "muslimerna" eller "sionisterna". Oavsett vilket, ges judarna ingen rätt att vara ambivalenta, nyanserade eller helt enkelt ointresserade. Däri ligger en diskriminering som delar av vänstern fortfarande har svårt att erkänna.

Rasmus Fleischer

Fil.dr. i historia och verksam som forskare vid Stockholms universitet samt som kulturskribent. Texten är en något bearbetad version av en artikel som publicerades i Expressen 28/12 2014.

"Jag är 33 år gammal när min mamma äntligen är beredd att berätta om sin uppväxt i Frankrike under kriget, det hon kallar sitt första liv. Det hon måste glömma bort för att klara av sitt nya liv i Sverige. För första gången berättar hon vad som hände när hon tvingades ut ur den tillbommade boskapsvagnen tillsammans med sina föräldrar i Auschwitz, i slutet av maj 1944. Hur männen radades upp för sig och kvinnorna för sig."

Det skriver **Rolf Tardell** i förordet till boken **Varför har du ritat siffror på din arm farmor?** I boken berättar han om sin mamma Annettes tid i Auschwitz och hur hon kom till Sverige med de vita bussarna 1945.

Rolf Tardell har arbetat som journalist i 30 år. För närvarande är han redaktör för SVT:s program Agenda. **Varför har du ritat siffror på din arm, farmor?** är hans debut som författare.

Boken kan beställas av SKMA till reducerat pris: 130 kr + porto.
Beställningen görs via e-post till info@skma.se

Storsatsning på elevutbildning

Under hösten och vintern har SKMA inlett ett omfattande utbildningsprojekt för elever om Förintelsen och rasistiska och antidemokratiska strömningar i vår tid.

2014 beviljades SKMA ett bidrag av regeringen för en större utbildningssatsning riktad till högstadiel elever om Förintelsen och andra brott mot mänskligheten samt antidemokratiska ideologier. I projektet ingår förberedelseseminarier, studieresor till Förintelsens platser i Polen samt uppföljande återträffar. Syftet är att ge eleverna ökade kunskaper om nazismens förbrytelser och om innebörden och konsekvenserna av rasistiska och antidemokratiska idéer samt att fördjupa förståelsen för demokratin och dess grundläggande värderingar.

Sammanlagt kommer cirka 400 elever ur årskurs nio och cirka 100 lärare från olika högstudier runt om i landet ges möjligheten att delta i satsningen, som sträcker sig över ett års tid. I skrivande stund har de fyra första av totalt elva beräknade grupper genomgått utbildningen. Utbildningen leds Ewa Andersson som är utbildad guide med mångårig erfarenhet av att leda studieresor till Polen, Lena Jersenius, utbildningsansvarig på SKMA, samt mig själv. På varje resa medföljer även ett antal pedagoger knutna till SKMA.

För oss på SKMA har det varit oerhört givande att tillsammans med elever och lärare från Malmö, Helsingborg och Kalmar dela tankar, erfarenheter och upplevelser. När vi träffas i Sverige innan avfärd lägger vi stor vikt vid att försöka förbereda eleverna på det som väntar i Polen, genom att bland annat grundligt gå igenom antisemitismens historia fram till 1945 samt Förintelsens förlopp och konsekvenser. Vi talar om nazismen som ideologi, om demokrati och diktatur. Vi belyser även folkmordet på romer och hur andra grupper som funktionshindrade och homosexuella drabbades av den nazityska politiken. En röd tråd genom hela utbildningen är att försöka få en bild av vad som hände genom att ta del av autentiska dokument och berättelser från personer som levde på den tiden.

SKMA HAR TAGIT fram ett interaktivt utbildningsmaterial om Förintelsen som heter *Vad är en människa?*, det utgår ifrån olika personliga berättelser och finns tillgängligt online. Genom att bland annat lyssna till och reflektera kring vittnesmål från Jakob Ringart och Livia Fränkel – som levde i Polen respektive Rumänien under andra världss-

FOTO: JAN KRISTOFFERSSON

Besök i det f.d. koncentrations- och förintelseläget Auschwitz-Birkenau.

kriget – vill vi försöka ge eleverna en bättre bild av hur det var att vara ung jude i Europa före, under och efter Förintelsen.

Väl på plats i Polen inleder vi studieresan med att besöka de gamla judiska kvarteren i Krakow, för att lära oss mer om judiskt liv och den judiska kultur som under århundraden satte sin starka prägel på stora delar av vår kontinent. I Krakow besöker vi också det tidigare gettoområdet där nazisterna tvingade judar att bo under omänskliga förhållanden. Därefter följer studiebesök i det före detta koncentrations- och förintelseläget Auschwitz-Birkenau och på den f.d. skola i Rabka i södra Polen där SS utbildade personal som arbetade i olika läger.

Guidade turer varvas med gruppdiskussioner där syftet bland annat är att belysa Förintelsens olika aktörer. På förseminarierna talar vi t.ex. om åskådare och den minoritet av dessa som aktivt gjorde något för att hjälpa medmänniskor i nöd. I Polen ligger fokus på offer och förövare. Livet för

utsatta grupper i de delar av Europa som kontrollerades av Nazityskland och dess allierade går av uppenbara skäl inte att jämföra med det svenska samhället år 2015. Diskussioner kring hur det såg ut då kan dock förhoppningsvis väcka tankar kring vi hur bemöter och behandlar medmänniskor i vår egen samtid och stärka benägenheten att handla när vi ser hur folk runtomkring oss utsätts för fördomar och diskriminering.

PÅ UTBILDNINGENS AVSLUTANDE seminariedagar fortsätter vi bland annat att tala om vikten av att ta ställning och agera. Vi får även besök av Jonatan Macznik som har ett mångårigt engagemang inom Amnesty International. Tillsammans med Jonatan samtalar vi om folkmord och mänskliga rättigheter efter 1945. Och inte minst fokuserar vi mycket på att diskutera konspirationsteorier, fördomar och hat mot judar, muslimer, romer, homosexuella och andra grupper i vårt eget samhälle. Vi lyfter fram hur rasistiska och antidemo-

Utbildning inledd

FOTO: MATHAN RAVID

Jonatan Macznik samtalar med elever.

kratiska idéer lever vidare i dag och på vissa håll i Europa växer sig starkare.

Utgångspunkten i många av våra samtal är elevernas egna erfarenheter och upplevelser i vardagen, exempelvis på skolgården, i kompisgänget eller på sociala medier. Att samtala om de utmaningar vi själva står inför i vår samtid är en viktig del av vår utbildning som starkt engagerar ungdomarna.

Miranda Kalabria från årskurs 9 på Tågaborgsskolan i Helsingborg är en av de elever som deltagit på SKMA:s seminarier och resan till Polen, och hon tyckte upplägget på utbildningen var bra. "Det jag framförallt gillade var den kronologiska ordningen och chansen att få diskutera. Det får vi sällan på samma sätt i skolan, och jag tror det är en förklaring till att SD och liknande främlingsfientliga partier kan få stöd bland annat i Skolvalet", säger hon. På frågan om hon fått mer kunskap och bättre verktyg för att göra skillnad i sin egen vardag svarar Miranda "definitivt".

Att alla kan bära på fördomar oavsett ålder och bildningsnivå är något hon själv tänkt på redan tidigare, men hon tycker att utbildningen ändå öppnat hennes ögon: "Jag är själv dotter till två invandrare, och så länge jag kan minnas har jag varit medveten om vad det kan innebära att vara svensk med utländska föräldrar. Trots det har det varit aspekter med rasism som jag aldrig tänkt på innan utbildningen, till exempel hur fördomar mot vissa folkgrupper kan leva vidare generation efter generation. Och jag inser nu hur lite jag egentligen visste om olika utsatta grupper

Miranda Kalabria.

FOTO: PRIVAT

situation i Europa både under andra världskriget och i dag. Därför passar den här utbildningen alla, oavsett om du är 'amatör' eller lite mer insatt", säger Miranda.

MED FÖR- OCH efterseminarier på sammanlagt fyra dagar samt en sexdagars studieresa till Polen – totalt tio dagar – är SKMA:s förhoppning att kunna ge högstadiel eleverna en så grundlig och omfattande utbildning som möjligt. I anslutning till detta har eleverna även erbjudits att delta på ett fördjupande endagsseminarium arrangerat av SKMA med fokus på antisemitism och islamofobi, lett av mig och Mohammed Tuffaha från Expo. Vi talar bland annat mycket om den propaganda som i dag sprids mot judar och muslimer på nätet.

Miranda var en av många som deltog. "Fördjupningsseminariet var väldigt uppskattat. Fördomar och hatbrott mot muslimer är vanliga, och detsamma gäller judar: enskilda individer ges till exempel skuld för vad som händer i andra länder. Som sagt, man är dålig på att ta upp det tillräckligt i skolan, så extrautbildning om något som rör oss alla är alltid bra", säger hon.

Miranda tycker att hon tar med sig många saker från SKMA:s utbildningar, exempelvis att rasism kommer i olika nyanser och former och att det är viktigt att man agerar när man upptäcker olika sorters diskriminering i sin vardag. "Men, det kanske viktigaste av allt", tillägger hon, "är engagemang." "Efter utbildningen har jag skrivit uppsatser om bland annat apartheid och antisemitism och planerar att starta en egen organisation i Helsingborg mot rasism och intolerans. Den idéen har alltid känts så långt borta, tills Mathan berättade för oss om hur tidigare deltagare i SKMA:s ungdomsutbildningar nu själva är aktiva inom olika antirasistiska organisationer för att göra skillnad. Jag kan inte i ord beskriva hur inspirerad jag blev!"

Till vår stora glädje tycks inte Miranda vara den enda av deltagarna som uppskattat utbildningen. Utvärderingarna både från elever och lärare har hittills överlag varit mycket positiva. Så här i början av det nya året ser vi på SKMA fram emot att möta ännu fler engagerade ungdomar som söker sig till vår utbildning.

Mathan Ravid

”Det är dags att ta hotet på yttersta allvar”

Under ceremonin i Stockholms stora synagoga på Förintelsens minnesdag den 27 januari 2015 talade statsminister Stefan Löfven om vikten av att föra kunskapen om Förintelsen vidare och kampen mot dagens antisemitism. Här återges hans tal.

Överlevare, eders majestäter, ert excellenser, vänner, under hösten 1941 infördes en ny procedur i koncentrationslägret i Auschwitz. Tidigare hade fångarnas serienummer sytts på deras kläder, men nu började man tatuera dem direkt på kroppen, på de som inte skickades direkt till gaskamrarna.

Människor lever än idag med dessa tatueringar. Några av er som är här i den här salen kanske bär dem.

De är en skrämmande symbol över Förintelsens industriella natur. Den nazistiska regimen mätte, räknade och analyserade, för att kunna mörda fäder, mödrar, barn, hela familjer och släkter, på ett så effektivt sätt som möjligt. I lägren i Europa skapades en massproduktion av död.

MEN DET FINNS också en annan sida. För några timmar sedan såg jag pjäsen Vår klass, tillsammans med flera av er som är här idag. Den berör massakern i den polska byn Jedwabne, bara några månader innan tatueringssprocessen började i Auschwitz.

Den skildrar hur byns judiska befolkning dödades med käppar och stenar, genom halshuggning och tortyr. Slutligen tvingades de kvarvarande in en lada, som tändes på.

Detta är inte koncentrationslägrens kalkylerande och statssanktionerade dödande, utan grannar som dödar sina grannar, klasskamrater som dödar sina klasskamrater.

Men det bygger på samma avhumanisering av människan som tatueringarna symboliserar, som möjliggör denna totala omänsklighet, detta fullständiga barbari.

Dessa två sidor av Förintelsen visar också att antisemitismens dödliga hot inte behöver komma från en fascistisk stat, utan kan växa inom samhällen, hos enskilda människor eller grupper.

Vi har sett effekterna av detta hat nyligen här i Europa – vid bombningen av en buss med israeliska turister i Burgas, attackerna på en judisk skola i Toulouse och ett judiskt museum i Bryssel, och nu senast vid gisslantagningen i en kosherbutik i Paris.

Judiska kvinnor, män och barn dödas på våra gator, av antisemitiska mördare.

Och det är dags att ta detta hot i Sverige på yttersta allvar.

Vi behöver uppmärksamma alla situationer där våra judiska medborgare hotas, och ta krafttag för att bemöta dem.

Det var en ära att delta i kippavandringen här i Stockholm i somras. Men jag känner samtidigt är det en skam för Sverige att kippavandringarnas markering ens behövs.

Statsminister Stefan Löfven i Stockholms stora synagoga 27/1 2015.

FOTO: MARTINA HUBER, REGERINGSKANSLIET

Att så många tvekar inför att bära kippa eller davidsstjärna. Att ni möts av glåpord, hot och trakasserier, som vi nu återigen har sett skrämmande exempel på i Malmö. Att fler av er känner att ni och era familjer inte är trygga.

Aldrig, aldrig att vi kan acceptera det!

Judendomen är en del av Sverige. Er historia är del av allas vår historia, er kultur är del av allas vår kultur, och er rätt att utöva er tro är en mänsklig rättighet som vi aldrig får svika.

DÄRFÖR FÖRDJUPA VI nu och förstärker

den förra regeringens demokratiarbete.

De unga män och unga kvinnor som riskerar att radikaliseras ska stoppas. Oavsett om det krävs förebyggande arbete eller repressiva åtgärder ska de aldrig få hota er eller era familjer.

Vi ska stödja trossamfunds och organisationers arbete mot antisemitism. Och Forum för levande historia ska fortsätta sitt arbete som började med "...om detta må ni berätta" med en stor, nationell utbildningsinsats mot antisemitism och rasism, som kommer att heta "Detta behöver vi förstå".

Polisen har fått order att prioritera hatbrott, och ska inom kort återkomma till regeringen med aktioner för att stoppa hoten och hatet som förstör människors liv. Efter dåden i Paris inleddes också ett arbete i samverkan med judiska organisationer för att ytterligare stärka säkerheten kring skolor, museum och synagogor.

Oavsett om ni samlas i glädje eller sorg, i hågkomst av det förflutna eller i lärande för framtiden, så ska alla judiska medborgare i Sverige känna sig trygga. Det är vårt samhälles ansvar.

Vänner, idag, 70 år efter Auschwitz befrielse, blir det med ålderns rätt färre och färre som bär tatueringarna, som bär minnena, som själva var med och kan berätta.

Förintelsen var ett brott mot våra mest grundläggande idéer om människans värde, och att föra minnet vidare är därför ett ansvar som delas av hela mänskligheten.

Vi måste alla ta ett ansvar för att aldrig glömma, genom att hedra dagar som denna, och tala med våra barn, och andras barn, och våra grannar, och andras grannar, och våra vänner – och våra ovänner.

Förintelsen ska aldrig få föringas eller förnekas. Och vårt samhälle ska aldrig någonsin tolerera antisemitiska gärningar, oavsett vem som utför dem, oavsett var de sker.

Som överlevaren Hédi Fried har sagt: "Det största ansvaret är att aldrig vara en åskådare. Utan alltid säga ifrån."

Stefan Löfven

Kalendarium

ELEV- OCH STUDIERESOR

MARS-MAJ

Under perioden mars-maj genomförs sex studieresor till Krakow, Auschwitz och Rabka under ledning av Ronny Juhlin, Per Höjeborg, Mikael Enoksson och Lillemor Bodman. Utbildningarna samlar ca 200 ungdomar och vuxna från Kärrtorps gymnasium, Engelbrektskolan och Bromma folkhögskola i Stockholm, Norra Tjust pastorat, Lillåns skola i Örebro och Fellingsbro folkhögskola i Västmanland.

UTBILDNINGAR OCH SEMINARIER

6 OCH 9 MARS

SKMA anordnade två ungdomsutbildningar om rasism, med särskild tonvikt på antisemitism och islamofobi. Mathan Ravid, SKMA, och Muhammad Tuffaha från Expo föreläste och ledde samtalen. Totalt deltog ett fyrtiotal ungdomar från olika gymna-

sier och högstadier runt Stockholm. Liknande utbildningar har tidigare anordnats i Malmö och Helsingborg.

10-11 MARS

SKMA anordnade ett tvådagarsseminarium i Stockholm för lärare, skolpolitiker, integrationsansvariga och andra intresserade om antisemitism, antiziganism och afrofofi. Föreläsare var Henrik Bachner, Jan Selling, Tobias Hübinette, Joanna Rubin Dranger, Lars M Andersson och Heléne Lööw. Särskild tonvikt lades vid hur fördomsfulla bilder av judar, romer och svarta reproduceras visuellt i såväl populärkultur som media. Ca 110 personer deltog. Seminariet genomfördes med stöd från Kulturförvaltningen, Stockholms stad.

APRIL

I slutet av april startar den femte utbildningen för högstadielever

i det regeringsfinansierade projektet om Förintelsen och rasistiska och antidemokratiska idéer idag. Ca 40 elever och lärare från Stockholmsområdet deltar i utbildningen denna omgång. För mer information kring projektet läs Mathan Ravids artikel på s. 12-13.

23-31 APRIL

Inom ramen för ovanstående regeringsfinansierade projekt arrangerar SKMA en utbildning om Förintelsen, antisemitism och antiziganism i Kalmar för de lärare som deltar tillsammans med ungdomarna i elevutbildningen. Föreläsare är bland andra Stéphane Bruchfeld, Henrik Bachner och Jan Selling.

27 MARS-4 APRIL

En delegation från SKMA ungdom deltar i det EU-finansierade ungdomsprojektet "East-West-

East" i Berchum i Tyskland. Temat för årets ungdomsmöte, som samlar delegater från 11 länder, är "Let's Deal With Our Past. 70 Years After World War II". Samuel Nudel och Hanna Jansson från den svenska delegationen leder en workshop om antisemitism och rasism ur ett historiskt och samtida perspektiv. På mötet deltar även Philip Jildestad, Frida Larsson och Hannah Månsson från SKMA ungdom.

MÖTEN OCH ARRANGEMANG

14 APRIL

SKMA arrangerar ett kvällsseminarium med journalisten Rolf Tardell som talar om sin nyligen publicerade bok "Varför har du ritat siffror på din arm farmor?". Boken handlar om Rolfs mamma Annette, som fördes till Auschwitz från Frankrike och hur hon kom till Sverige med de vita bussarna 1945.

JOSSEBELL AB

Yxtaholms Slott,

en pärla mitt i Sörmland på egen ö, endast 11 mil från Stockholm.

Vi erbjuder idyllisk natur året om, god mat från lokala bönder som lagas med kärlek, bästa service och varmt mottagande.

Boka gärna ett av våra spännande slottspaket. Kom och njut i vår fina strandbastu med utomhus-jacuzzi eller spela på vår nya toppfräscha tennisbana.

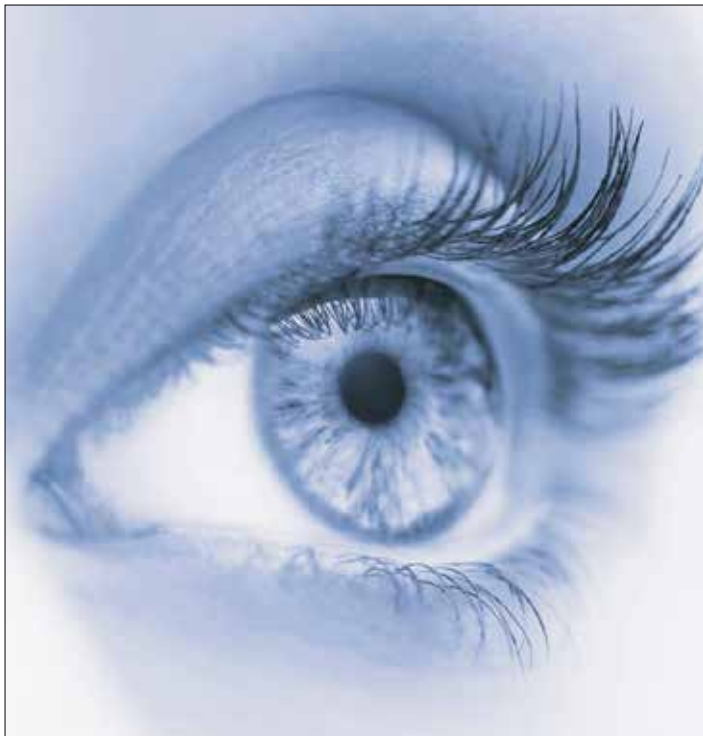
Fantastiska konferensfaciliteter erbjuds till företagsgäster.

Tel 0157-244 40 | Fax 0157-244 41

www.yxtaholmsslott.se

info@yxtaholmsslott.se

**ANNE SEIDEMAN
VÄLKOMNAR DIG TILL
EYECENTER**

EyeCenter erbjuder glasögon,
kontaktlinser, solglasögon och
Stockholms enda specialavdelning
för barnglasögon.

ÖGONLÄKARE - OPTIKER - ORTOPTIST (skelningsexpert)

Unikt koncept mitt i City

EC
EYECENTER

MÄSTER SAMUELSGATAN 39 • 08-24 40 55

10% rabatt vid uppvisande av annons

www.eyecenter.se

WILENSKY & PARTNERS

SVENSK- OCH INTERNATIONELL AFFÄRSJURIDIK

Telefon 040-617 01 00 • Fax 040-23 98 60

info@advokatwilensky.se • www.advokatwilensky.se

Stora Nygatan 59, 211 37 Malmö

Supernöjda kunder och lyckliga säljare – NY INSPIRATIONSKÄLLA att ösa ur!

Det du ger får du tillbaka – bli bäst på sälj!

Supernöjda kunder, lyckliga säljare och framgångsrik försäljning – låter det som en utopi? Det är det inte!

Men vem är egentligen säljare? Hur gör man för att lyckas överträffa kundernas förväntningar – och därmed öka lönsamheten?

I *Susanne Einhorn*s nya bok får du och din personal på ett mycket konkret sätt ta del av de små stegen som skapar den stora skillnaden!

Priser:
1-10 ex 349:-/st
11-20 ex 299:-/st
21-50 ex 249:-/st
(Moms + porto tillkommer.)

Beställ boken på:

www.market.se/supernojdakunder
eller ring 08-440 76 71

Så här skriver författaren:

"Jag är övertygad om att du som säljare är den avgörande faktorn. Så se din vikt i guld. För när du bestämmer dig för att skapa supernöjda kunder blir du en lyckligare säljare och butiken mer lönsam. Allt du ger från hjärtat får du tillbaka".

Om Susanne Einhorn:

Susanne Einhorn är beteendevetare med mer än 10 års yrkeserfarenhet från detaljist- och servicebranschen i såväl USA som Sverige.

Sedan sent 80-tal har hon arbetat med att förbättra och effektivisera försäljningsarbetet i olika typer av organisationer.

market

.tidning

.plus

.se

.nyhetsbrev

.fakta

.event

CREATIVE
meetings

MIAB
Mordenfeld Information AB

STÖDER SKMA

Vill du ha någon som tillvaratar
våra judiska intressen imorgon?

**Bli då medlem i en
Judisk församling idag!**

De judiska församlingarna har som uppgift att möjliggöra ett judiskt liv idag – och för våra barn och barnbarn imorgon.

Vi har ett stort utbud och representerar våra medlemmar i många olika frågor, både i media och gentemot statsmakten.

Du behövs NU för att vi skall kunna fortsätta vår viktiga verksamhet.

Bli medlem i en församling nära dig!

Judiska Församlingen
Göteborg
www.judiskaforsamlingen.se

Judiska Församlingen
i Stockholm
www.jfic.se

JUDISKA
FÖRSAMLINGEN
MALMÖ
www.jfs.se

De judiska församlingarna är förenade i Judiska Centralrådet i Sverige

JUDISKA CENTRALRÅDET I SVERIGE
THE OFFICIAL COUNCIL OF SWEDISH JEWISH COMMUNITIES

Investering i Kunskap AB Strategikonsulting & Investeringar

Box 5216, 102 45 Stockholm
Tel 08-670 65 00

Stort sortiment industriella kameror

Över 20 års erfarenhet
av Machine Vision!

sales@parameter.se

www.parameter.se

Tel: 08 555 110 00

PAUL LOESER & CO AB

OTROLIGT LÄTTA RESVÄSKOR TILL GROSSISTPRISER

NYHET – PRESENTREKLAM

Vid köp av resväska med hänvisning till denna annons lämnas bidrag till SKMA.

*Mycket välkomna till www.resvaskor.com
eller butiken på Kommendörsgatan 34
hälsningar Peter Loeser*

Box 27027, 102 51 Stockholm * 08/ 661 67 33
palos@swipnet.se * www.resvaskor.com

Willy Silberstein AB erbjuder

- Medieträning: du blir vassare och tydligare i media efter en träning med Willy Silberstein, dina chanser att nå ut förbättras avsevärt.

- Moderatorsuppdrag: Willy Silberstein lovar ett högt tempo och tydliga besked som moderator vid debatter eller utfrågningar.

Så här sade f.d. näringsministern om Willy Silberstein som moderator:

"Willy Silberstein kan få en debatt att lyfta. Han ställer vassa frågor, håller högt tempo och ger sig inte förrän han fått svar. Det gör en debatt informativ och underhållande."

Björn Rosengren, f d näringsminister

Willy Silberstein,
070 606 26 00
willy@silbersteinab.se

Media

Frenkel

STÖTTAR ARBETET
MOT ANTISEMITISM

IPU | Talent Insights

IPU Talent Insights är ett verktyg som ger viktiga insikter kring beteenden och drivkrafter och belyser vilken utvecklingspotential som finns.

En jämförelse

Annika Örtberg på Hyresgästföreningen i Skåne är utbildad coach och har arbetat med flera olika verktyg. För henne har IPU Profilanalys och IPU Drivkraftsanalys blivit ett starkt stöd för att få medarbetarna att utvecklas i sina arbeten.

– Till skillnad från annat är det här inte bara en rapport. Det är en hel verktygslåda, som kan stötta över tid, användas som handlingsplan, uppslagsbok och som ett stöd för mängder av frågor. Det gör det väldigt kraftfullt!

Ditt verktyg för exempelvis
individutveckling
grupputveckling
organisationsutveckling

IPU utbildar externa och interna konsulter.
Vi utbildar i små grupper med
två handledare.

För ytterligare information

www.ipu1973.se

svenska | mot kommittén | antisemitism

BILDAD I ENLIGHET MED NANSEN-KOMMITTÉNS DEKLARATION, OSLO 1983

- är en ideell, religiöst och politiskt obunden organisation, som har till ändamål att förebygga och motverka antisemitism och rasism.
- bedriver en varierad, rikstäckande verksamhet.
- informerar politiker, myndigheter och media om rasism och antisemitism.
- samarbetar med utländska organisationer, universitet och forskningsinstitut i frågor som rör antisemitism och rasism.
- samarbetar med skolor, studieförbund, folkhögskolor, liksom med andra svenska demokratiska antirasistiska organisationer. Vi samarbetar även med Forum för levande historia.
- bedriver ett långsiktigt arbete för att bredda och fördjupa kunskaperna om antisemitism, rasism och Förintelsen inom skolan. Ett led i detta projekt är arrangerandet av seminarier över hela landet för lärare, liksom årliga fortbildningsresor till forsknings- och utbildningsinstitut i Polen och Baltikum.
- producerar och distribuerar skrifter och annat undervisningsmaterial om Förintelsen, antisemitism, rasism och nazism.
- ger ut ett nyhetsbrev som skickas till kommitténs medlemmar, lärarnätverk och opinionsbildare.

STÖD SVENSKA KOMMITTÉN MOT ANTISEMITISM PLUSGIRO 30 1 29-1, BANKGIRO 861-6112

SKMA|SVENSKA KOMMITTÉN MOT ANTISEMITISM
ANSVARIG UTGIVARE: WILLY SILBERSTEIN
REDAKTÖR: HENRIK BACHNER
LAYOUT: KARL GABOR

BOX 22330, 104 22 STOCKHOLM, SWEDEN|TEL +46(0)8 667 60 90|FAX +46(0)8 652 60 90
E-POST INFO@SKMA.SE|WWW.SKMA.SE|PLUSGIRO 30 1 29-1|BANKGIRO: 861-6112

Artiklar i Nyhetsbrevet som ej författats av SKMA:s ordförande eller SKMA representerar inte nödvändigtvis SKMA:s åsikter.